

de 1319; 1058: «castellum de *Blanas*» restituit per la comtessa Ermessenda al bisbe de Girona; 1359: *Blanes* (*CoDoACA* XII, 136); 1106: *Blanes*; 1152, 1340 i 1362: de *Blanis* (Alsius, 108). Més detalls en Monsalvatje XVI, 139. Ben a prop d'allí, a la platja de Sant Francesc o *Cala Bona*, a una llosa formant la llinda del portal de la capella, es llegia: «en lo any 1681, a 3 de Des., los senyors de la Almadrava de Cala-Bona erigen esta capella per a culto de St. Francisco Xavier --- com a patró de la Almadrava: posà la primera pedra lo Rd. P. Fco. Poch, de la Cia de Jesús ---» (Mons. XVII, 78). La capella de St. Joan, al cim del turó (on ja l'any 1245 es fundà un benefici) era visitada en aplec cada any el 24-VI i 29-VIII (Mons. XVII, 127).

ANTIGUITAT: Al S. I d.C., Pomponi Mela partint d'Empúries diu: «deinde ad *Tarraconem* parva sunt oppida BLANDE, *Iluro*, *Baetulo*, *Barcino*, *Subur*, *Tolobi...*» (*De Situ Orbis* II, vi, 90); Plini: «oppida civium romanorum *Baetulo*, *Iluro*, flumen *Larnum* (variant *Arnum*). *Blandae* (*Nat. Hist.* III, 2); Ptolemeu: *Βλάνδα*, abans de la costa dels *Indiketai* (ed. Müller, II, vi, 19). Més detalls en Holder (I, 444), Ukert (p. 422) i Othmer (*BABL* VI, 331).

És clar que de BLANDA(S) surt el cat. *Blanes* amb la normal reducció ND > n. Fos plural o singular la forma romana, tant se val perquè també hi pogué haver un canvi català en plural de -A en -AS, com en *Empúries*, *Arbúcies* etc.

ETIM. Com que també voldríem saber la d'aquest NL hispano-romà BLANDA les especulacions que he fet m'inclinen a admetre que no hi ha raó per creure que sigui llatí (partint de *blandus* 'falaguer', 'emollient', que no s'hi presta ni la semàntica), mentre que no hi ha cap raó per negar un origen pre-romà: cèltic o sorotàptic. Més aviat aquell «ibèric» fraudulent que sol passar per cèltic o lúgur? Jo creuria això; observant que els lingüistes es van conformant cada cop més amb la prudent etiqueta sorotàptica, quan es parla d'indoeuropeu pre-cèltic.

Homònims. Hi havia una altra BLANDA a Lucània, que Holder (I, 444) diu «potser fundació dels grecs»; però com que res semblant a *Βλάνδ*- no existeix en grec, el que hem de recordar és que a Lucània es parlava el messapi, dialecte il·liri-venètic, alias (en termes de Pokorny) del sorotàptic. Per la reducció de ND pròpia del llgd. merid (com del cat.), deu tenir el mateix origen el nom *Blanes* d'una masada de l'Aude te. St. Pierre des Champs: ja doc. *Blanis/Blanos* els aa. 1234, 1494, 1538 (Sabarthès, *Di. Top.*); un altre Mas de *Blanes*, no gaire més al S. te. Pesillà de la Ribera (XXV, 130.18, 45 × 637).

NPP i Noms epigràfics tals, es troben en quantitat impressionant en les Gàl·lies; i és sabut que molts noms «gàl·lics» no són cèltics. Quasi en massa Holder (I, 444-6, i III, 883-5), Hübner (*Mon. L. Iber.* XCIII), en el *TbLL*, i Whatmough encara n'hi afegeix en *D. of Anc. Gaul* 46, 50, 83, 156, pp. 85, 60, 111); d'ells la gran majoria en terra d'Oc o frprov. (ací tres), i només quatre trobats cap a Champagne; encara cal tenir en compte que alguns d'aquests poden ser d'ins-

cripcions transportades (votivament etc.), p. ex. BLANDA que era deessa dels *Sequani*, però segons inscr. del *CIL* XIII, 2486, trobada a l'Ain (Est de Lió), en un poble *Ambléon*, nom que semblaria resultar de **Ambibladon* dissimilació de AMBI-BLANDŌN.

En canvi n'hi ha 30 casos en terra occitana: p. ex. *Blandatis villa* a. 921 (avui *Blandàs*, districte Le Vigan, departament Gard), *Blandiacus* a. 468 prop d'Arles del Roine. Algunes d'aquestes inscr. són en llengua pre-romana; p. ex. una, trobada a Apt, on es llegeix el compost *Βλανδο-ουικινιαι* (en datiu fem.), *CIL* XII, p. 137.2), i Kretschmer (*Z. f. Vgl. Spr.* XXXVIII, 117) (mostra que tots dos components són «gàl·lics» i no pas híbrids del ll. *blandus* (cf. altrament Horst Schmidt, *ZCeltPh* XXVI, 151, 53). Com anem notant, la majoria d'aquestes troballes (Apt, Le Vigan, Arles) són a Provença o el Baix Roine, on s'està d'acord que hi ha malt més «lúgur» que cèltic. D'altra banda, també de Renània, on, segons la demostració de Weisgerber hi havia tant de pre-romà iberoides però indoeuropeu: allí figura tot sovint *Blandus*, que ell creu dis-fressa llatinitzant del mot pre-cèltic (*Rhen. Germ. Celtica*, pp. 112, 117).

En fi també en terres entre Portugal i Galícia on hi hagué cèltic, però és el punt de concentració màxima de les inscripcions sorotàptiques, recordo que s'han trobat els compostos *Blando-brix*, *-briga*, *Blandiobr*. (i cf. *Blaniobriga* fora d'allà, en *CIL* II, 2902) i en tot cas són d'allà els NPP *Blando* a. 1015 i *Blandoniz* a. 1082 (Cortese, *Onom.* 54).

És almenys ben versemblant que en tot això l'arrel és indoeuropea. L'arrel ieur. *BHLENDH-* 'rogenc, pàl·lid, térbol, capvespral' no està representada en cèltic ni itàlic, però molt en balto-eslau i germànic, i no estranya al sànscrit, on d'altra banda, amb grau vocàlic zero, i dissimilació d'aspirada, formaria el scr. *bradhnāh* 'esgroguissat, roig, pàl·lid' provinent d'una base etim. *BHLNDHNÓ-*. En fi en el *DECat* I, 849, he demostrat que el mot romànic *BLONDU-* 'ros' és un representant d'aquesta arrel, heretat del sorotàptic.

Tot concorre, doncs, a demostrar que es tracta d'un complex lèxic clarament sorotàptic.

Per quin camí es podria aplicar un mot d'aquests significats a Blanes, no n'hi ha evidència. Si ens fixem, però, que hi ha alguns *Bland* com a nom de riu a Alemanya (demostrats com a pre-romans per Krahe, *Unsere Ältesten Flussnamen*, 14), podríem conjecturar que BLANDA comencés per ser el nom del trajecte més baix del riu Tordera, d'aigua ben térbola per cert, cap al Pla de Grau, i que d'allí es comunicà el nom al caseriu, ja immediat, de Blanes.

Una altra hipòtesi ben sostenible, per més incerta que sigui, és que el *Jugum Celebandicum*, que Avienus i el Periple massaliota posen cap al Cap de Tossa, com sembla deduir-se del context (*Ora Marit.* 525) resulti mitjançant una doble dissimilació d'un compost KENE-BLAND-IKO- format amb el nom ieur. de BLANDA amb el sentit de 'més ençà de Blanes': 'més ençà' perquè és més cap a *Massalia* i Itàlia que no Blanes; cf. en efecte ieur. *KEN-* 'ençà' (> irl. ant. *cen*